מַאי קְרָא. דְּמִזְבֵּחַ הָוֵי אֲבָנִים הַרְבֵּה וְאִיסּוּרוֹ עַד שֶׁיִּנָּתֵץ רוּפּוֹ: 'גִּיר'. כְּסוֹר, גְּרִיסְקֶ"ל[ס]: 'לֹא יָקוּמוּ'. שׁוּב לֹא יַקְרִיבוּ עָלָיו: 'וְאִי לָאו'. דְּלֹא נִיתְּצוּ, יָקוּמוּ: נֶעֱבַד. בְּדַעֲלֵי מַיִּים הַנֶּאֱסָר לְגָבוֹהַּ (ד), אִם שֶׁלּוֹ הָיָה כְּשֶׁהִטְמְנָהוּ לוֹ אִסּוּר, אִם לְאו אִינוֹ נֶאֱסָר לְגָבוֹהַּ: מִזֵּיד וְרָצוֹן חֲדָא הָוֵי, אֶלָּא תְּנָא דִּלְגוֹ אוֹנְסָא[ס]: הַכֹּל הָיוּ. בֵּין אוֹנֶס בֵּין רָצוֹן: בְּפַרְהֶסְיָא. לֹא תַּחֲלֻנּוֹ; וְהַמִּי דְּקַקְנֵי אוֹנֶס אֲסוּר, בְּפַרְהֶסְיָא: שִׁעַת שְׁמָד. פַּרְהֶסְיָא הוּא וְאוֹנֶס הוּא: וַדַּאי יִשְׂרָאֵל מוּזָּר. דְּאִי אֶפְשָׁר בְּכָל הָעוּבְדִּין שֶׁלֹּא יְהֵא בָּהֶן אֶחָד מוּעָט, מַחֲרֵי שָׁרוֹאֶה אֶת יִשְׂרָאֵל עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה אֵינוֹ יָדוּעַ לוֹ אֶלָּא לְעַבּוֹדָה זָרָה: חִזְקִיָּה אָמַר. לְעוֹלָם אוֹנֶס דְּקַקְנֵי שֶׁהֶסֵּם בְּהֶמַת חֲבֵרוֹ, וְאַפִּילּוּ כְּלִי לָא מִתְרַמְיָא מַחֲרֵי שָׁרוֹאֶה אֶת הַבְּהֵמָה עוֹבֶדֶת עֲבוֹדָה זָרָה אֵינוֹ יָדוּעַ לוֹ אֶלָּא לְעַבּוֹדָה זָרָה: בְּגוֹן דְּאָנַס בְּהֶמַת חֲבֵרוֹ וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ. אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא, לָא, כְּגוֹן שֶׁאֲנָסוּהוּ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וְהִשְׁתַּחֲוָה לִבְהֶמְתּוֹ דִּידֵיהּ. מַתְקִיף לָהּ רַבִּי זֵירָא, אוֹנֶס רַחֲמָנָא פְּטַרֵיהּ, דִּכְתִיב ב'וְלַנַּעֲרָה לֹא תַּעֲשֶׂה דָּבָר'. אֶלָּא[פ] אָמַר רָבָא, הַכֹּל הָיוּ בִּכְלַל ג'לֹא תַעֲבֹדֵם', וּכְשֶׁפָּרַט לְךָ הַכָּתוּב ד'וְחֵי בָּהֶם' ז'וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם, יָצָא אוֹנֶס, וַהֲדַר כְּתַב רַחֲמָנָא ה'וְלֹא תְּחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי' דַּאֲפִילּוּ בְּאוֹנֶס, הָא כֵּיצַד. [ב]הָא בְּצִנְעָא וְהָא בְּפַרְהֶסְיָא. אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא, תַּגְיָא דִּמְסַיְּיעָא לָךְ, בִּימוֹסְיָאוֹת שֶׁל גּוֹיִם בְּשִׁעַת הַשְׁמָד, אַף עַל פִּי שֶׁהַשְׁמָד בָּטֵל, אוֹתָן בִּימוֹסְיָאוֹת לֹא בָּטְלוּ. אָמַר לְהוּ, אִי מִשּׁוּם הָא לָא תִּסְיַיעָן, אֱמַר יִשְׂרָאֵל מוּמָר הָוֶה לָהּ וּפְלַח לָהּ בְּרָצוֹן. רַב אַשֵׁי אָמַר, לָא תֵּימָא אֱמַר, אֶלָּא וַדַּאי יִשְׂרָאֵל מוּמָר הָוֶה וּפְלַח לָהּ בְּרָצוֹן. חִזְקִיָּה אָמַר, כְּגוֹן שֶׁנִּיסֵּךְ לַעֲבוֹדָה זָרָה יַיִן (ג) עַל קַרְנֶיהָ. מַתְקִיף לָהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, הַאי נֶעֱבַד הוּא, הַאי בִּימוֹס בְּעָלְמָא הוּא (ג) וְשַׁרְיֵיהּ. אֶלָּא אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, כְּגוֹן שֶׁנִּיסֵּךְ לָהּ יַיִן בֵּין קַרְנֶיהָ, דַּעֲבַד בָּהּ מַעֲשֶׂה, וְכִי הָא דַּאֲתָא עוּלָּא [פ]אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ [ג]הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לִבְהֶמַת חֲבֵרוֹ [ד] לֹא אֲסָרָהּ, עֲשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה אֲסָרָהּ. אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן, פּוּקוּ וְאֱמַרוּ לֵיהּ לְעוּלָּא, כְּבָר תַּרְגְּמָהּ רַב הוּנָא לִשְׁמַעְתֵּיךְ בְּבָבֶל, [ה]דְּאָמַר רַב הוּנָא, [ד]הָיְתָה בְּהֶמַת חֲבֵרוֹ רְבוּצָה בִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כֵּיוָן שֶׁשָּׁחַט בָּהּ סִימָן אֶחָד אֲסָרָהּ. מְנָא לָן דַּאֲסָרָהּ, אֵילֵימָא מִכֹּהֲנִים, וְדִלְמָא שָׁאנֵי כֹּהֲנִים [ד]דְּבְנֵי דַעָה נִינְהוּ; וְאֶלָּא מֵאַבְנֵי מִזְבֵּחַ, וְדִלְמָא [ו]כִּדְרַב פַּפָּא. וְאֶלָּא

לוֹ לְמִסּוֹר עַצְמוֹ, אֵין לְמַסּוֹר בְּהִסְתַּפְּוָוקוֹתוֹ. וְרָבָא מַסִּיק, דְּהוֹאִיל וּכְפַרְהֶסְיָא חַיֵּיב לְמִסּוֹר עַצְמוֹ, עֲבוֹדָה זָרָה קַרְיָא בֵּיהּ, וְלַף עַל פִּי כֵן בִּדְיַעֲבַד פָּטוּר; וְהַשְׁתָּא מְסַיֵּיע לֵיהּ מַה שֶּׁפִּיר לְרָבָא מִבִּימוֹסְיָאוֹת, דְּמִשּׁוּם דְּחַיֵּיב לְמִסּוֹר עַצְמוֹ אֲסַר לְהוּ. **וְאִם תֹּאמַר**, מַאי קָא מַיְיתֵי לְמִפְטַר אוֹנֶס מִ'וְלַנַּעֲרָה', הָתָם בִּדְּיַן הוּא דִּפְטוּרָה מִשּׁוּם דְּקַרְקַע עוֹלָם הִיא[ס]. י"ל דְּלֵית הוּזְכַּר קַרְקַע עוֹלָם לְעִנְיָן פְּטוּר בְּמַיְּיתָה, וְאִין טַעַם לְפָטְרָהּ מִמַּיְּיתָה אֶלָּא מִשּׁוּם אוֹנֶס, תֵּדַע שֶׁהֲרֵי אִם הָיְתָה נִגְזֶלֶת בְּרָצוֹן הָיְתָה חַיֶּיבֶת אַף עַל גַּבֵּי מִסְרֵית עַצְמָהּ לְמִיתָה הוּזְכַּר, דְּמִיָּה הַטַּעַם אֵינָהּ חַיֶּיבֶת לְמִסּוֹר עַצְמָהּ, אִם לֹא שֶׁיֹּאמְרוּ לָהּ אוֹ תִּהְרֹג אוֹ תַּעֲבוֹר עָלַיִךְ עֲבוֹדָה זָרָה, אֲבָל אִם יֹאמְרוּ לָהּ אוֹ תַּזִּיחִי שֶׁיִּבְעָלוּךְ אוֹ תִּהְרֹג אֵין לָהּ לְמִסּוֹר עַצְמָהּ, דְּמִרוֹצֵחַ יָלְפִינָן וְשָׁם אֵין לְמִסּוֹר עַצְמוֹ[ו]:

(ו) לוֹ הַטַּעַם לְמִסּוֹר עַצְמוֹ אֶלָּא שֶׁלֹּא יַהֲרוֹג בַּיָּדַיִם, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא עָבֵיד מַעֲשֶׂה, כְּגוֹן שֶׁמַּשְׁלִיכִין אוֹתוֹ עַל הַתִּיּוֹלוֹ וּמִתְמַעֲנֵךְ, וַדַּאי אֵין לְמִסּוֹר עַצְמוֹ[ו]:

הָא בְּצִנְעָא הָא בְּפַרְהֶסְיָא. לְכוֹרְכָהּ מַשְׁמַע דְּרָבָא ס"ל דְּאוֹנֶס דְּצִנְעָא אֵין לוֹ לְמִסּוֹר עַצְמוֹ, וּמִמּוֹךְ כָּךְ הָיָה נִרְאֶה לְסוֹמֵךְ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּשָׁרֵי נַמִּי בְּצִנְעָא. וְקַשְׁיָא, דְּסַם וְשָׁלוֹם שֶׁבִּפְסוֹק (ז) עֲבוֹדָה זָרָה יַעֲבוֹר וְאַל יֵהָרֵג. וְעוֹד, בְּשֶׁחֲלָמוּת דָּרַשׁ מַאֲרָה פָּרָשַׁת וָאֶרָא (סימן מב) פּוֹסֵק כְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר בְּשֶׁלּוֹ אֲבָל לֹא בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ (סַנְהֶדְרִין דף עד. ע"ש) מִשּׁוּם ר"ש בֶּן יְהוֹדָה, כָּל מִצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה יַעֲבוֹר וְאַל יֵהָרֵג חוּץ מֵעֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, יָכוֹל אֲפִילּוּ בְּפַרְהֶסְיָא, תַּלְמוּד לוֹמַר ד'וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי'. **לָכָן גְּרִיעָה** דְּרָבָא נַמִּי אִית לֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְהָא דְּקָא אִילּוּ אֲחוּ לְקַמָּן בְּגִיעָה דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל הוּא דַּאֲתָא. וְכָן מַשְׁמַע נַמִּי בְּפ"ב דְּכִתּוּבוֹת (דף יט.) דְּרָבָא אִית לֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְּל"ל רָבָא אִילּוּ אֲחוּ לְקַמָּן לְאִימְלוּכֵי אֲמָרִינָן לְהוּ זִילוּ אֲמוּמוּ וְכוּ', דְּאָמַר מַר אִין לָךְ דָּבָר שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי פִּיקּוּחַ נֶפֶשׁ אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְהָתָם נַמִּי בְּצִנְעָא מַיְּירִינָן לְהוּ זִילוּ אֲמוּמוּ מַר אִין לָךְ דָּבָר שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי פִּיקּוּחַ נֶפֶשׁ אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְהָתָם נַמִּי (ח) בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת שֶׁהִבֵּר כְּתַב בְּסוֹף פֶּרֶק בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, רָבָא דְּפָרֵק רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לָא פְּלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֶלָּא ה"פ, אָמַר רָבָא הַכֹּל הָיוּ בִּכְלַל 'לֹא תַעֲבֹדֵם' בֵּין לְמִיתָה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'וְחֵי בָּהֶם' יָצָא אוֹנֶס דְּצִנְעָא מִכֹּל וְכֹל, בֵּין מִמִּזְרָה בֵּין מִמִּיתָה, אֲבָל הָא מוֹדֵי רָבָא דְּאִיתָא עֲשֵׂה דְּ'בְכָל נַפְשְׁךָ' שֶׁיֵּשׁ לִמְסּוֹר עַצְמוֹ אֲפִילּוּ בְּכָל אוֹנֶסָא כִּדְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּבְּרַיְיתָא, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'לֹא' תְּחַלְּלוּ' מַהְרִיגָה בְּכְלָלָיו, וְהַיְינוּ אוֹנֶס דְּפַרְהֶסְיָא בֵּין לְמִזְרָה בֵּין לְמִיתָה. וְהוֹאִיל וְרָבָא כְּהוּא בְּחָרָא לָא פְּלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, שָׁרִיר וְקַיָּים פְּסַק הַשְּׁאֵלְתּוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהָדֵם לִמְסּוֹר עַצְמוֹ לְמִיתָה וַאֲפִילּוּ בְּאוֹנֶס וּבְצִנְעָא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

הָיְתָה בְּהֶמַת חֲבֵרוֹ רְבוּצָה לִפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה. פֵּירֵשׁ בַּקּוּנְטְרֵס, (ט) לָא מִיבַּעְיָא הַרְבִּיצָהּ, דְּהִגְבִּיהָהּ וּקְנָאָהּ וְנַעֲשֵׂית שֶׁלּוֹ. וְלָא נִהְרְגָה, דְּמִדְּפָרִיךְ הָכָא (סוגיין דף מח.) מִמִּנְסָפָ[ד] לְמ"ד אֵין הֶדֶם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁהִיוּ שֶׁלּוֹ, מַאי קָא פָרִיךְ, מִדְּמַגְבְּהִיהּ לְנִסְפָּד שֶׁלּוֹ, אֶלָּא אֵין הַגְבָּהָתוֹ מוֹעֶלֶת רַק לְהִתְחַיֵּיב בְּמִוֹתָנִין. **לָכָן גְּרִיעָה לָכָן גְּרִיעָה**, דְּרִבּוּיָה נָקֵט לְרִבּוּתָא, אַע"פ שֶׁלֹּא הִגְבִּיהָהּ וְלֹא עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה גָּדוֹל אֲסָרָהּ בְּמַעֲשֶׂה זוּטָא. וְסִימָן אֶחָד לָהּ דַּוְקָא, דְּה"ס כָּל דְּהוּ, שֶׁהֲרֵי סִימָן אֶחָד בְּבְהֵמָה אִינוֹ גָּמֵר דָּבָר. **וּמַיְּיתֵי** 'כְּבָר תַּרְגְּמָהּ', אַע"ג דְּרַב הוּנָא מַיְּירֵי לְאֲסָרָהּ לְהַדְיוֹט, וְעֲבַד שֶׁלּוֹ אֲסוּר מַיְּירֵי לְאֲסָרָהּ בְּלִעְלוּם, דְּכִי הֵיכִי דְּמַעֲשֶׂה בְּגוּפָהּ כְּגוֹן שֶׁחִיטָה מְהַנֵּי לְאֲסָרָהּ לְהֶדְיוֹט, ה"ס נַמִּי דְּמַעֲשֶׂה דִּידֵיהּ כְּגוֹן נִיסּוּךְ לָהּ בֵּין קַרְנֶיהָ מְהַנֵּי לְאֲסָרָהּ לְגָבוֹהַּ: **אֵילֵימָא** מִכֹּהֲנִים. שֶׁעָשׂוּ מַעֲשֶׂה וְנֶאֱסְרוּ. סָלֵק עַל פִּי שֶׁאֵין זוֹ רְאָיָה גְּמוּרָה, דְּשָׁמָא עָשׂוּ מַעֲשֶׂה בְּשֶׁלָּהֶם, מִכָּל מָקוֹם כִּי קָאָמַר, אֲפִילּוּ דּוֹמִים לָזֶה וְלֹא עָשׂוּ מַעֲשֶׂה רַק בְּשֶׁל אֲחֵרִים לֹא רְאָיָה הִיא, כְּדְקָתֵי מִשּׁוּם דִּבְנֵי דַעָה נִינְהוּ:

מְכֻרָן

אֲמַר חִזְקִיָּה מַאי קְרָא. ל"ל דְּחִזְקִיָּה מַבְרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן[ה], וּמִיהוּ פֶּרֶק אַרְבָּעָה מַחִיס בִּיבָמוֹת (דף לא.): עוֹשֶׂה אַבְנֵי תִּירוּף עַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה הַתַּלְמוּד עַל רַב אַשִּׁי, אֶלָּא וַדַּאי גַּם אַבְנֵי יָדַע רַב אַשִּׁי וְהוּא לְבָדוֹ לוֹ לְתָרֵץ, וְהַתַּלְמוּד סִיֵּעַ כֵּן לְפִי שֶׁהוּא מִתְיַיֵּשֵׁב יוֹתֵר הֵיטֵב אַחַר הַסּוּגְיָא:

כְּגוֹן שֶׁאֲנָסוּהוּ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וְהִשְׁתַּחֲוָה לִבְהֶמָה דִּידֵיהּ. פֵּירוּשׁ 'אֲנָסוּהוּ', שֶׁאָמְרוּ לְהָרְגוֹ אִם לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לִבְהֶמָה דִּידֵיהּ, וְלֹא הָיָה לָפָרֵשׁ שֶׁבָּפְקוּ קוֹמָתוֹ בְּעֹל כָּרְחוֹ, דְּמ"כ הוּא לֹא הָיָה עוֹשֶׂה כְּלוּם אֶלָּא הֵם עָשׂוּ מַעֲשֶׂה בְּגוּפוֹ וְאֵין אָדָם מַקְרִיב דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ:

מַתְקִיף לָהּ רַבִּי זֵירָא אוֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ. פֵּיצֵה מִמַּי קָקְרֵיהּ, יְהִי דְּפָטוּר מִמִּיתָה בְּדִיעֲבַד, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה הוּא חַיָּיב לְמִסּוֹר עַצְמוֹ לְמִיתָה, וְאִם כֵּן לָמָּה לֹא יֵאָסֵר מַעֲשֵׂה נֶעֱבַד, דְּהָא פְּרַסְקֶ"ל דְּמַסְמוּךְ לְרָבָא קָרֵי לֵיהּ נֶעֱבַד מַעֲשֵׂה דְּמִסּוֹר עַצְמוֹ[ו], וְאִע"ג דְּבִדִּיעֲבַד פָּטוּר, דְּכָל אוֹנֶס פָּטוּר. וְאֵין לוֹמַר דְּלְרַבִּי זֵירָא אוֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ מִכֹּל וְכֹל, וַאֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה אֵין לְמִסּוֹר עַצְמוֹ עַל כָּךְ, דְּמ"כ מַאי רָאִיָּה מַיְּיתֵי מִ'וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָּבָר', מַיְּיפֵיהּ יָלְפִינָן (ה) דְּחַיָּיב לְמִסּוֹר עַצְמוֹ בְּשֶׁלְּבֵי סוֹרֵר וּמוֹרֶה[ח] (סַנְהֶדְרִין דף עד.) אֲפִילּוּ בְּמִגָּוָיָה[ט] קָלָה, דְּקָתָמַר 'יְכֹל יֵהָרֵג זֶה בָּא לְלַמֵּד וְאִמְּלָא לְמֵד, מָה רוֹצֵחַ יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבוֹר, אַף נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבוֹר', וְהַדְרָבָה קָרָא דִּ'וּמִמִּיתֵי יָלְפִינָן לְמִיסּוֹר עַצְמוֹ, כִּדְתָמְרִינָן בְּשֶׁלְּבֵי סוֹרֵר וּמוֹרֶה קָלָה יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבוֹר. **וְקָלָה לְרַבֵּינוּ יְקָחָ לְעָרֵשׁ**, דְּכֵין רַבִּי זֵירָא וְרָבָא לָא פְּלִיגִי בְּהָא דְּלְכַתְּחִלָּה חַיָּיב לְמִסּוֹר עַצְמוֹ, וְרַבִּי זֵירָא לָא הָכִי פְּרִיךְ, אוֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ דְּיֵעָבֵד דִּכְתִיב 'וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָּבָר', וְאִע"ג שֶׁיֵּשׁ לְמִסּוֹר עַצְמוֹ[ו] וְאֵין לוֹמַר דְּלְרַבִּי זֵירָא אוֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ מִכֹּל וְכֹל, אֲבָל אִם יֹאמְרוּ לָהּ אוֹ תַּזִּיחִי שֶׁיִּבְעָלוּךְ אוֹ תִּהְרֹג אֵין לָהּ לְמִסּוֹר עַצְמָהּ, דְּמִרוֹצֵחַ יָלְפִינָן וְשָׁם אֵין לְמִסּוֹר עַצְמוֹ[ו]:

הָא בְּצִנְעָא הָא בְּפַרְהֶסְיָא. לְכוֹרְכָהּ מַשְׁמַע דְּרָבָא ס"ל דְּאוֹנֶס דְּצִנְעָא אֵין לוֹ לְמִסּוֹר עַצְמוֹ, וּמִמּוֹךְ כָּךְ הָיָה נִרְאֶה לְסוֹמֵךְ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּשָׁרֵי נַמִּי בְּצִנְעָא. וְקַשְׁיָא, דְּסַם וְשָׁלוֹם שֶׁבִּפְסוֹק (ז) עֲבוֹדָה זָרָה יַעֲבוֹר וְאַל יֵהָרֵג. וְעוֹד, בְּשֶׁחֲלָמוּת דָּרַשׁ מַאֲרָה פָּרָשַׁת וָאֶרָא (סימן מב) פּוֹסֵק כְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר בְּשֶׁלּוֹ אֲבָל לֹא בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ (סַנְהֶדְרִין דף עד. ע"ש) מִשּׁוּם ר"ש בֶּן יְהוֹדָה, כָּל מִצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה יַעֲבוֹר וְאַל יֵהָרֵג חוּץ מֵעֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, יָכוֹל אֲפִילּוּ בְּפַרְהֶסְיָא, תַּלְמוּד לוֹמַר ד'וְלֹא תְחַלְּלוּ' מַהְרִיגָה בְּכְלָלָיו, וְהַיְינוּ אוֹנֶס דְּפַרְהֶסְיָא בֵּין לְמִזְרָה בֵּין לְמִיתָה. וְהוֹאִיל וְרָבָא כְּהוּא בְּחָרָא לָא פְּלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, שָׁרִיר וְקַיָּים פְּסַק הַשְּׁאֵלְתּוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהָדֵם לִמְסּוֹר עַצְמוֹ לְמִיתָה וַאֲפִילּוּ בְּאוֹנֶס וּבְצִנְעָא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

הָיְתָה בְּהֶמַת חֲבֵרוֹ רְבוּצָה לִפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה. פֵּירֵשׁ בַּקּוּנְטְרֵס, (ט) לָא מִיבַּעְיָא הַרְבִּיצָהּ, דְּהִגְבִּיהָהּ וּקְנָאָהּ וְנַעֲשֵׂית שֶׁלּוֹ. וְלָא נִהְרְגָה, דְּמִדְּפָרִיךְ הָכָא (סוגיין דף מח.) מִמִּנְסָפָ[ד] לְמ"ד אֵין הֶדֶם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁהִיוּ שֶׁלּוֹ, מַאי קָא פָרִיךְ, מִדְּמַגְבְּהִיהּ לְנִסְפָּד שֶׁלּוֹ, אֶלָּא אֵין הַגְבָּהָתוֹ מוֹעֶלֶת רַק לְהִתְחַיֵּיב בְּמִוֹתָנִין. **לָכָן גְּרִיעָה לָכָן גְּרִיעָה**, דְּרִבּוּיָה נָקֵט לְרִבּוּתָא, אַע"פ שֶׁלֹּא הִגְבִּיהָהּ וְלֹא עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה גָּדוֹל אֲסָרָהּ בְּמַעֲשֶׂה זוּטָא. וְסִימָן אֶחָד לָהּ דַּוְקָא, דְּה"ס כָּל דְּהוּ, שֶׁהֲרֵי סִימָן אֶחָד בְּבְהֵמָה אִינוֹ גָּמֵר דָּבָר. **וּמַיְּיתֵי** 'כְּבָר תַּרְגְּמָהּ', אַע"ג דְּרַב הוּנָא מַיְּירֵי לְאֲסָרָהּ לְהֶדְיוֹט, וְעֲבַד שֶׁלּוֹ אֲסוּר מַיְּירֵי לְאֲסָרָהּ בְּלִעְלוּם, דְּכִי הֵיכִי דְּמַעֲשֶׂה בְּגוּפָהּ כְּגוֹן שֶׁחִיטָה מְהַנֵּי לְאֲסָרָהּ לְהֶדְיוֹט, ה"ס נַמִּי דְּמַעֲשֶׂה דִּידֵיהּ כְּגוֹן נִיסּוּךְ לָהּ בֵּין קַרְנֶיהָ מְהַנֵּי לְאֲסָרָהּ לְגָבוֹהַּ: **אֵילֵימָא** מִכֹּהֲנִים. שֶׁעָשׂוּ מַעֲשֶׂה וְנֶאֱסְרוּ. סָלֵק עַל פִּי שֶׁאֵין זוֹ רְאָיָה גְּמוּרָה, דְּשָׁמָא עָשׂוּ מַעֲשֶׂה בְּשֶׁלָּהֶם, מִכָּל מָקוֹם כִּי קָאָמַר, אֲפִילּוּ דּוֹמִים לָזֶה וְלֹא עָשׂוּ מַעֲשֶׂה רַק בְּשֶׁל אֲחֵרִים לֹא רְאָיָה הִיא, כְּדְקָתֵי מִשּׁוּם דִּבְנֵי דַעָה נִינְהוּ:

מְכֻרָן

אילימא מכהנים דכתיב אך לא יעלו כהני במות את מזבח ה' אשר בירושלים וגו' דלמא שאני כהנים דבני דעה נינהו. ואלא מאבני

מסורת הש"ס עם הוספות

ס) [תוספתא פ"ו ה"ג], **ג)** [עמ"ש תוס' יומא נג: ד"ה הכא על וכו'], **ג)** ב"ק כח: [גדליס כ. וסם מיתא אגנס], **ד)** לעיל כז: [וש"נ], **ה)** תוליק מ. **ו)** עי' תוס' לעיל מז. ד"ה בהמה דה"א לשל עצמו, **ז)** [לעיל נב:], **פ)** שבת קיב:, **ט)** סנהדרין עד:, **י)** [וע"ז תוס' יומא פב. ד"ה מה הכריכו טופח ותוס' יומא נג: ד"ה אין אונס], **כ)** [וע"ז תוס' לעיל כז: ד"ה יכול ותוס' כתובות יט. ד"ה דאמר ותוס' שבת עב: ד"ה רבא].

הגהות הב"ח

(א) גמ' וחמנים ואי לא יקומו: **(ב)** שם חזקיה אמר וכו' יין בין קרניה: **(ג)** שם בימוס בעלמא הוא דשריוה אלא: **(ד)** רש"י ד"ה נעבד וכו' לגנוב קאמר הס"ד: **(ה)** תוס' ד"ה מתקיף וכו' מיניה ליפטר בשילהי בן סורר ומורה דחייב למסור עצמו אפילו במלוה קלה: **(ו)** בא"ד ופס אין לומר הטעם דמאי חזיא דדמך סומק טפי למקוב עצמו אלא אלא: **(ז)** ד"ה הא וכו' שנפסוק בעבודת כוכבים וכו' והא דקא משני הכי לתרוצי: **(ח)** בא"ד הכ"ל משם מקולי שהבר ספר המצות כתב בסוף פ' וכו' אהלויה **(ט)** ד"ה היתה וכו' לא מיבעיא. ע"ב פ' אי כתוב בפי' רש"י פ' שני דמולין דף מ. (ד"ה דמאלה):

תורה אור השלם

א) לֵכֶן בּוֹאוֹת יְכֻפַּר עֲוֹן יַעֲקֹב וְזֶה כָּל פְּרִי הָסֵר חַטֹּאתוֹ בְּשׂוּמוֹ כָּל אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי גִר מְנֻפָּצוֹת לֹא יָקוּמוּ אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים: [ישעיה כז, ט]

ב) וְלַנַּעֲרָ לֹא תַעֲשֶׂה דָּבָר אֵין לַנַּעַר חֵטְא מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה: [דברים כב, כו]

ג) לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אֲנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבֹת עַל בָּנִים עַל שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי: [שמות כ, ה]

ד) וְשַׁמַּרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְיָ: [ויקרא יח, ה]

ה) וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְיָ מְקַדִּשְׁכֶם: [ויקרא כב, לב]

הגהות וציונים

(א) לא גרסינן "אלא" דרבא לקיים דברי רמי בר חמא בא ולסתור קושיתו של רבי זירא (ריטב"א): **(ב)** ברד: **(ג)** בכת"י נוסף ומודיד **אצל** שוגג: **(ד)** הד"א (באורות המים) או שהס"ד ואח"כ צ"ל **האי**: **(ה)** לרש"ש כאן מקום התיבות "אפילו במצוה קלה" ולא לקמן בציון הבא: **(ו)** רש"א צ"ל חוץ **מבמצוה** כו' (גלירון), ועי' רש"ש: **(ז)** צ"ל **ולא** (רש"ש):

ליקוטי רש"י

גיר. מין לבנה הוא. **לא** יקומו **אשרים וחמנים**. למען לא יקימו לסם עכו"ם [ישעיה כז, ט]. **בין בשוגג וכו'**. מזיד ורלון מדת מלאת היא אלא פירדי דתנא אומם מנת רלון [מנחות כה:]. מזיד ולכון אחד הוא אבל גבי שוגג שייך מזיד וגבי אומם שייך רלון ושוגג ואומם תרי מילי ניכוו דלגנרה **לא תעשה דבר**. משום דתמוטה היא [נדרים כז:].

[המשך בעמוד ב]

מסכת טהרות

פרק א' המשך משנה ח'

הָיְתָה שְׁלִישִׁית וְהִשִּׁיחַ לָהּ אֲחֵרוֹת, הִיא שְׁלִישִׁית וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת, בֵּין שֶׁפָּרְשׁוּ בֵּין שֶׁלֹּא פָּרְשׁוּ:

עין משפט נר מצוה

מט א מיי' פ"ד מהלכות תעודי מזנה הלכה ו:
נ ב מיי' פ"ה מהלכות יסודי התורה הלכה ד סמג עשין ה טוש"ע י"ד סימן קנ סעיף ג [וברב אלפס מנהלדין פפ"ח דף רעד]:
נא ג ד מיי' פ"ח מהלכות עבודת כוכבים הלכה ה עיין בהגהות וכ"מ סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן קמה סעיף ח:

רבינו חננאל

כדכתיב בשומו כל אבני מזבח כאבני גיר מנופצות וגו' אי איכא כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשרים וחמנים ואי לא יקומו וקיימא לן כוותיה: **תנא נעבד שלו אסור ושל חברו מותר**. פירוש אין נעבד נאסר אלא אם הוא קניינו של עובד אבל קניינו של אחר לא. **מיתיבי איזהו נעבד** כל שעובדין אותו בין שוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון האי אונס היכי דמי לאו כגון שאנס חבירו וגזל בהמתו והשתחוה לה הנה אדם אוסר דבר שאינו שלו. **ודחי רמי בר חמא** לאו בהכי הוא אלא אנוס כגון שאנסוהו עובדי כוכבים וכפאוהו והשתחוה לבהמה שלו דנמצא אוסר בהמתו. **מתקיף לה ר' זירא** והא כי האי גוונא הוא פטור וכיון דהוא פטור בהמה לאו נעבד היא ומנא לן דכי האי גוונא הוא פטור דכתיב ולנערה לא תעשה דבר וגו'. **ובא רבא ופריק** האי אנוס דפטריה רחמנא בעבודת כוכבים בצנעא אבל בפרהסיא לא ואמר הכל היו ואפילו אנוס בכלל לא תעבדם וכשפרט הכתוב וחי בהם ולא שימות בהם הרי יצא אנוס הדר כתב רחמנא ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי דאפילו אנוס מוזהר שלא יחלל קשיין אהדדי ואמרינן לא קשיא בצנעא וחי בהם ולא שימות בהם. בפרהסיא אפילו אנוס ולא תחללו. **אמרו ליה לרבא תניא דמסייעא לך** בימוסאות של עובדי כוכבים שהעמידו בשעת הגזרה אע"פ שהגזרה בטלה איסור בימוסאות לא בטיל והא הכא דגזרה אונס הוא ואע"ה כיון דבפרהסיא הוה אסור. **ואמר רבא** הא לא מסייען התם דלא בטלו בימוסיאות משום דקיי"ל דישראל מומר הוה ופלח להו לרצון. ועבודת כוכבים דפלח להו ישראל אינה בטילה עולמית. **חזקיה אמר** הא דתנא איהו אינה נעבד כל שעובדין אותו בין באונס בין ברצון דמשמע כגון דהא גברא אנס חברו ועבד לבהמתו ונאסרה כגון שניסך יין לחמה בין קרני בהמת חבירו. **ומקשינן** האי בימוס עשאה פי' מזבח כמו מצבה עשאה לעבודת כוכבים אחרת ובימוס הא א"ר יוחנן בימוס שנפגם מותר ואפילו בהמתו שלו לא נאסרה דהא אי בעי פגום לה **ופרקינן** אלא כגון שניסך לה יין לאותה בהמה עצמה בין קרניה